

קו "רוממות" 0722-588477
(+972-722-588-477)

בין זה ניתן לתרום להוצאות הגליון על ידי מערכת ממוחשבת, וכן על ידי נציג. כמו כן ניתן להשאיר חודעות הערות והצעות. ניתן לתרום בקו "רוממות" או בעמדות הממוחשבות של נדרים פלוס לפי החיפוש הבא: רוממות/גליון שבועי לבני התורה כל תרומה תתקבל בברכה להצטרפות לקבלת הגליון במייל או כל הערה אחרת
כתובת: b264464@gmail.com
חדש! מספר פקס! 077-4447954

אזכור
עליון

רוממות

גליון 124 שנה ג' חג הפסח תשע"ח

גליון שבועי לבני התורה

הרב
משה
וויס

על הפרק

כתב הרמב"ם באגרת לבנו: "ויש לך בני לדעת, כי פרעה מלך מצרים הוא יצר הרע באמת. ואם כן, כאשר עוסקים אנו בענייני היציאה ממצרים, שומה עלינו ללמוד ענייני היציאה ממצרים, מתחת ידו של 'המלך זקן וכסיל', שהרי פרעה אינו אלא משל ובבואה מדמותו של היצר הרע.

כדבריו של הרמב"ם כתב גם הרמח"ל: "שהיה מתכוון שלא להניח להם רוח כלל, שלא יתנו לב או ישימו עצה נגדו, והיה משתדל להפריע לבם מכל התבוננות, בכוח התמדת עבודה בלתי פוסקת, וכן היא ממש צעת היצר הרע על האדם" (מסילת ישרים פרק ד).

הנה כי כן, צעת היצר הרע היא קודם כל "הרדמה", לא די לו מצב של 'אתה ישן לו והוא ער לך' (חוה"ל שער יחוד המעשה פ"ה), הוא דואג להשאיר ב"מצב שינה", אל תתבונן, עצום עינייך, הלך 'כסוס שוטף במלחמה', התעלם מהמתרחש ואל תשים אל לבך מאומה.

והיה הגה"צ רבי שלום שברדון זצ"ל אומר, כשאמר הקב"ה למשה "בא אל פרעה" רמז לו בכך על הפרעה שבביתו, כי ביצה"ר הפנימי, בבתי גואי של נפש האדם, במסתורי הנפש ובנפתוליה, בקירות הלב המלאים מידות ורצונות. "רק רע כל היום", כאן על כל האדם לחפש ולרדוף אחר היצר הרע. כי לכך נוצר היצר, דהיינו המידות הרעות המוטבעות באדם, כדי לנצחו ולתקן את המידות! זוהי מטרת הקב"ה בהטביעו בנו יצרים שליליים! **ולכן:** "בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו", הקב"ה מכביד את הלב ונותן בו יצרים וטבעים רעים "למען שתי אותותי אלה בקרב" - על מנת להחזיר בלב את האמונה ולנצח ולתקן את היצר הרע.

בכל מערכת צבאית מפיקים לקחים ממלחמות קודמות, לבל ישגו באותן טעויות, בסיום המערכה חושבים כבר על זו שלאחרת, עורכים "סימולציות" ללא הרף, מנסים לאתר היכן "נקודת התורפה", "עקב אכילס", משתדלים לתקן ולשפר ללא הרף. נלמד גם אנו, ממעשה פרעה, כיצד יש לנהל את הקרב כנגד "היצר המפתה" האורב לפתחנו, אשר בוראו קראו מכשול (סוכה נב).

"הבה נתחכמה לו", האויב הינו חכם מחוכם, הכינוי 'מלך זקן וכסיל' דבק בו, לא בגין מנת משכלו הנמוכה, כי אם באשר עסקו הוא "בייצור כסילים", "שהוא מלמד לאדם לדרך רעה" (קהלת רבה ד') בקי הוא בתכסיסי מלחמה, "איש מלחמה מנצחיו" (שמואל ב' יז) וכשם שמלך מצרים ניסה להזיק בלא להשאיר עקבות, גם "ממשיך דרכו" הולך בתוואי המורשת שהותיר קודמו.

הוא מעביר את האדם בפרך, "בפה רך" (סוטה יא) במתק שפתיו מציג לו הכל כ"נופת צופים", מרעיב אותו עד שידמה כי "כל מר, מתוק", ביכולתו לשים חושך לאור, לייפות בעיני "לקוחותיו" את מרכולתו, לבל ישימו על לב, ויקויים בהם מקרא שנאמר: "השמן לב העם ואזניו הכבד ועיניו השע, פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו".

כל האמצעים כשרים בעיניו, הוא אינו בוחל בשקר, "וירעו אותנו המצרים", הצורך הציגנו כרעים, כאויבי העם ש"יש להכות בהם ולהציל...". הוא מחפש ומשפ"ם, "ויאמר מלך מצרים למיילדות העבריות...", מקווה ש"מכם ובכם" יסייעו בידו להוצאת הגזירה לפועל, שהם שידאגו להמתת הילדים, ובמקרה של יצה"ר - ל"שריפת נשמה וגוף קיים".

כנגדו יענו המיילדות, הלא הן המחנכות שייראו את הא-לוקים: "לא כנשים המצריות העבריות", היהודיות מחנכות כבר משחר ילדותם, עוד "בטרם תבוא אליהן המיילדות".

משלא עולה בידו להכשיל בפה רך, הוא עובר לפעול בדרכי אלימות, "כל הבן הילוד היארה תשליכוהו", כמובן שגם דרך פעולה זו לא הביאה להשמדת העם היהודי.

פרעה הוא מלך חדש, 'נתחדשו גזרותיו', כשצועקים לפניו על אכזריותו הוא "אינו ממזמץ", ואדרבה, מכביד את עולו, מפסיק לספק את חומרי הגלם לייצור הלבנים. הוא אינו מבקש "הגדלת מכסות היצור", כי מטרתו אינה התוצרת, אלא הצקה לשם הצקה, שהרי יש לו מספיק "ידיים עובדות" משלו, צבא אנשים גדול דיו, ודי לו בקטן וחכם, הוא מבקש רק תואנה להתנכל.

פרעה לוקה מכה אחר מכה ואינו מראה סימני שבירה. שכלקונו תירוש כל מכה, כשיראה כי כל מים הפכו לדם, לשברקע יישמעו קולות צפרדעים, שקרקורם קשה מהשחתתם, יביא את חרטומו שיעשו גם הם להטוט זהה. בכינים הוא סתם יקשיח את לבו, יהפוך את הלב ל"כבד".

במכות אחרות הוא שלח לוודא אם אכן לא הכתה המכה כלל בישראל, וכשיראה מקרה חריג בודד של פריט בודד שמת במכת דבר, רואה הוא בכך צידוק להמשיך בדרכו הנלווה, ולהציג את משעו כבדאי. חלילה, ובלתי ברירה, כלל לא יודקק לתירושים.

מפעם לפעם הוא יציג רעיונות פשרה, לעתים שחרור הגברים לעבודת ה', בלא לפטור את הנשים והילדים, לפעמים יצהיר כי כולם משוחררים, ברם, ההבטחה אינה מיושמת, ואין לו אף כוונה לעמוד בה, הוא ממשיך לשעבד, משל "הבטיחה, אך לא הבטיח לקיים", בידי תכנית רב שלבית אותה הוא מוציא אחת לאחת.

אין אפשרות להפטר ממנו ומרשעים שכמותו. רשעי ישראל, שהיוו ארבע חמשות מהעם, "רב מנין" באופן מובהק, מתו במכת חושך. האם בכך כלו, ספו, תמו חטאים? לא ולא, מיד הגיעו "ממלאי מקום"...

יגום ערב רב עלה אתם - 'ואוף נוכרין סגיאין מנהו מאתיים וארבעין רבבן סליקו עמהון' (תרגום יונתן שמואל יב, לח). פלאי פלאים! בדיוק כמספר הרשעים שנפחו נשמתם במכת חושך, 2,400,000, נספחו עמם בצאתם ממצרים. אמור מעתה, לעולם יעמדו רשעים ומסיתים בדרך, ואם דמית בנפשך, כי הצלחת להגות את הרשע מדרך, יעמוד שטן אחר תחתיו, כי למשלחם "שבע נשמות", ו"משום מקום" יצוץ לו מחליף.

גם כאשר "סוס ורוכבו רמה בים" ו"חיל פרעה וכל זרעו ירדו כאבן במצולה", מלך מצרים עדיין נשאר חי נושם ובוטט.

עדי יגיע עת מספד, על יצר הרע שמת (סוכה נב) מלחמת ההתשה נמשכת, יש לדעת כי רשתו פרוסה והוא מנסה לצודר במכמרתו כל באי עולם, ונפשו לא תדע שבעה.

שומה עלינו לאתר את דרכי מלחמתו, להכיר את חייליו הלבושים לפעמים "בלבוש אזרחי", ואף מכובד מזה, לבל יזהום ויזהרו מהם. ואז לשמור מהם מרחק.

בבני אם יפתוך חטאים אל תבא, אם יאמרו לכה אתנו נארהב לדם נצפנה לנקי חנם, נבלעם כשאלו חיים ותמימים כיורדי בור...בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם, כי רגליהם לרע ירצו וימהרו לשפוך דם" (משלי ב').

עם תובנות ומסרים אלו נוכל לצאת ממצרים, מכל המצרים, ומכל היצרים האפלים השוכנים ב'בתי גוואי' של האדם.

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה, החכם והרשע, התם ושאינו יודע לשאול.

רבינו הגר"א בפירושו על ההגדה קובע כי 'חכם הוא תלמיד חכם וההיפוך ממנו הוא מי שאינו יודע לשאול, והתם הוא ההולך בתמימות והפכו הוא הרשע, וכמו שכתוב "אחת אמרתי תם ורשע הוא מכלה", והיה צריך לומר כסדר הזה, חכם ושאינו יודע לשאול תם ורשע, ואמר רשע אחר החכם כי לא רצה לסיים ברשע.

אכן כן, היפוכו של החכם הוא מי שאינו יודע לשאול. חכם הוא זה שידוע לשאול! **ואם** נתבונן יותר, הרי שנבין היטב את סדר הבנים.

הקוטביות שיש בין החכם לשאינו יודע לשאול, היא מעל לכל דמיון.

הראשון ברשימה - החכם. הוא המבין, הוא החושב, הוא זה שלא הולך כסוס השוטף במלחמה, הוא זה שלא מאמין בכל ידיעה תקשורתית ככל שתהיה, הוא לא נסחף אחרי הורם.

הוא ערני לנעשה סביבו, ושואל הוא בקול: "מה...החוקים"... כן, כן, הוא ערני מיד, אי אפשר למכור לו מה שרוצים.

אך מנגד, 'שאינו יודע לשאול' לא חסר לו "כביכול" בחכמתו, אבל הוא היפך החכם האמיתי, אין לו שאלות ולעולם לא יהיו לו שאלות... הכל טוב לו. מעולם לא היה מצבו ומצב העם כולו טוב יותר, הרי כך "שטיט מפורש" ... ואם שאלת שאלות, הרי שזה אפיקורסות.

הוא אכן נמצא בתחתית הרשימה, הסיכוי שלו לחזור גרוע מכולם...

אם נעבור לרשע ולתם, הרי שאצלם הקוטביות פחותה בהרבה, שניהם באותו מצב כמעט, שניהם שואלים, שניהם לבסוף לא מצטרפים, אך מסיבות שונות.

הרשע, יכול להיות שהיה נטוע היטב בתוך הבית מדרש, אך חיפש תמיד איך להקליל את האוירה הדתית שסביבו, הוא שואף תמיד לשלב - אם ניתן - בין תורה לעבודה... הוא שואל "מה העבודה הזאת לכם?" מי אמר איך צריך להראות, איך צריך להתנהג? מספיק בסיס של פולקלור יהודי, אך לא יותר מזה, תורמו...

הוא לא טיפף, הוא לא כסיל, הוא בהחלט יכול להיות טוב גדול... אלא שנפשו חשקה בתאוות, מקומם מובטח לאחר החכם, אולי אי פעם יחזור... הוא הרי מבין, אבל לצד השני...

רעו להם, גם הוא יש לו איזו הרגשה כי 'משהו חדש קורה כאן', והוא שואל מיד: "מה זאת?" אך כאן זה נגמר. לא יותר מזה. הוא יתקף ומיד מתבונן סביבו, רואה להיכן הרוח נושבת, היכן הרוב, ונשאר איתם. לא שיש לו דעה נגדית ח"ו, הוא פשוט סותם את עצמו מלשאל עוד... אולי מחוסר פנאי, אולי מסדרי עדיפויות שונות, אבל גם הוא יש עוד סיכוי, מקומו מיד אחרי הרשע.

אבל זאת נזכור כי האחרון ברשימה הוא זה שאינו יודע לשאול. נאה לו מקומו כאחרון הבנים, לאחר הרשע והתם, הרשע והתם עוד יש להם דרך מוצא לחזור בתשובה, אבל שוטה זה אין לו תקנה.

בעומדינו ככלות השלושים לפטירתו של אבינו רועינו זיע"א המנחילנו בצוק העיתים בדרך הישר, זאת אשר שמענו מפיו פעמים רבות: כל אחד יש לו את הכח להבין, כל אחד צריך לעצור את עצמו ממרוצת החיים ולא להיות "מלומדה", הרי בדברים פשוטים אי אפשר לטעות, ואיך קורה שטועים? - רק משום כי נסחפים עם הזרם. לכן אמרתו אלינו היתה תמיד: לא עוד, נעצור ונתבונן, נפיק את הלקח וניישם אותו למעשה ממש.

זה מה שנותן לנו הימים המקודשים של ימי הפסח, והמשכם בימי הספירה עד קבלת התורה. חזורים ומתחילים מחדש. יציאת מצרים חוזרת בכל שנה, עבודת היציאה ממצרים ששערי תומאה להיפוכם בשערי הקדושה נמצאת כעת לפתחיה. הכל חדש, הכל בניחוה חדש, גם בצורה הטכנית של ימי הפסח, אך בעיקר ברוח ובנפש האומה כולה בימים אלו.

וינתן לכם לב חדש, לשורר בפיהם שיר חדש, שיר מפואר ומקודש, על כל שיר מהולל ומחודש.

שנוכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בב"א העורך

רבנו היה לוקח אותו לסעודת מלוה מלכה משותפת אצל משפחת ולס תחי' ושם היה מכביר הודאות עד בלי די, ומשלם לו ממיטב כספו.

לפני כמה שנים, בערב פסח, ואתם יודעים מה היה ערב פסח אצל רבנו, כמה היה היום הזה עמוס אצלו עד בלי די, אבל רבנו עזב את הכל והולך לביתו של ר' גדליה שיינין, כמדומה עם בקבוק יין מיוחד בידו, והולך להודות לו שוב!

אמר לי ר' גדליה שהוא לא מבין מה הוא לא הודה לו מספיק, הרי הוא הודה לי כל כך הרבה, לקח אותי למלוה מלכה, וישב איתי, מה הוא רצה בכל הענין הזה, ומה היתה כוונתו?

הסברתי לו את פשר הנהגת רבנו: תבין, אם מישוה היה מציל אותך ממות לחיים, היית מסתפק ב"מלוה מלכה" ובתודה? או שהיית מודה לו פעם אחר פעם ולא מפסיק להודות לו?

אצל רבנו ה"מצות" זה החיים בעצמם! ה"נהמא דמהימנותא", האמונה, זה הרבה יותר מהחיים, לא פלא שהוא מודה לך כל כך! כמה שהוא יודה לך זה לא יספיק!

האמת שהסיפור הזה הוא בכלל לא "סיפור" מהסגנון שמספרים אותו כסיפורי צדיקים וגדולי ישראל, מי שהיה בסביבת רבנו חי ככה בפשטות ולא ראה בזה שום חידוש.

מגיד

האווירה בכל מהלך ליל הסדר הייתה בדיוק כפי שכתוב במשנה ברורה - באימה! ביראה! ובשמחה!

על קיום סיפור יציאת מצרים ואמירת ההגדה צריך להסביר כאן את המהלך של רבנו.

קודם כל לא היה כזה דבר שכולם אומרים את ההגדה, רק רבנו לבדו קרא את ההגדה והסביר אותה למסובים.

כך כתוב ב"מעשה רב" בשם הגר"א. וכלשון הגמרא 'מאן מסדר אגדתא בי רבי יוסף ובי רב ששת'.

ההגדה גם לא הייתה אמירה ופירוש מה שכתוב, היה זה "סיפור יציאת מצרים" במלא מובן המילה. רבנו רצה שכל המסובים "יחיו" את כל הענין, ההגדה הייתה כמו "שמועס" אחד ארוך, כדי שנחיה ונבין את הדברים:

למשל: רבנו התחיל עבדים היינו לפרעה במצרים, עבדים היינו, אז היינו עבדים, למי? לפרעה במצרים!

עבדים זה כמו שראיתם פועלים בבנין המטפסים על פיגומים, ויגיעים בכל כח גופם בבניה, תחת חום כבד ולוהט, זה עבדים! ככה היינו נראים במצרים!

אגב אורחא, פעם היינו בבין הזמנים בנתניה, הלכתי עימו ברחוב, ועברנו ליד אתר בניה. עמד שם פועל ערבי ובידו פטיש חמש קילו, והוא עבד ועמל לפוצץ אבן עם הפטיש.

רבנו נעצר והתבונן, ואני לא הבנתי מה מעניין אותו כל כך במראה הזה.

אבל עד מהרה הבנתי, רבנו מתבונן, והתרגשותו גוברת... ואז הוא אומר לי: אתה רואה? ככה היינו נראים במצרים! ממש ככה היינו כולנו במצרים!

זה רק אגב אורחא, איך שרבנו היה "חי" את הדברים בפשיטות. **אבל** עד מהרה הכניסנו רבנו לנשמת הדברים!

רבנו המשיך: "לפרעה, במצרים". מצרים זה ערוות הארץ! מקום טומאה! כל הטומאה של העולם היה במצרים! הם הגיעו עד מ"ט שערי טומאה!

לא במקרה הגיעו שם לכוז התדרדרות, מצרים הייתה מקום טומאה כזה שכל מי שהיה בה הגיע למצב הזה!

"פרעה", הוא היה המכשף הגדול ביותר. היה לו כוחות של רוע עצומים. כאן הביא רבנו מדרשים על הכח הטומאה העצום שהיה לפרעה!

2. א"ה, שמענו ממרן רבינו זי"ע א שאמר שמה שחייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים אינו רק בליל הסדר, אלא הוא בכל ימי הפסח. וקריעת ים סוף, וימי הספירה. כי צריך לחיות כל הזמן את ההרגשה שהקב"ה הוציא אותנו ממצרים ולקח אותנו להיות עבדי ה'. ועוד אמר שגם ההלל בליל הסדר הכל הוא קיום של 'חייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים'. ובוז ביאר מדוע לא מברכים על זכירת יציאת מצרים, כי זה לא רגע אחד של עשיה, אלא כל העבודה שלנו, כל הקידושים, כל המצוות, הכל זה זכירת יציאת מצרים.

אוי, מה נאמר ומה נדבר. אם נבוא לתאר אפילו במקצת את עבודת המועדים שלו, הרי היה זה ממש שלהבת אש קודש...

בפתח ה"סדר" היה מונה רבינו זי"ע א את כל המצוות העומדות לפנינו בלילה קדוש זה, והיה חוזר ואומר את דברי

הגר"א ש"לילה כיום יאיר" אף לגבי המצוות הרבות הנהוגות בלילה זה. והיה מונה כמה מצוות יש מדאורייתא, וכמה יש מדרבנן. והרי יש הרי מצוות בלי סוף... להטביל ב' פעמים זה הרי מצוה, ב' תבשילין זה גם מצוה, שאלת "מה נשתנה" זה גם מצוה, והתירוח של מה נשתנה זה עוד מצוה. וכל העסק סביב המצוות היה ממש מבהיל על הרעיון.

רבינו זי"ע א עמד על כך שכל הילדים יגידו את סדר ה"קדש" "ורחץ" וכו', ואח"כ הוא בעצמו גם היה מכריז את הסדר של "קדש" "ורחץ" וכו' כמובא בתרומת הדשן ועוד. והיה מבאר כל דבר לפי ענינו "קדש" - עכשיו הולכים לקיים שתי מצוות, מצות קידוש ומצות כוס ראשונה מד' כוסות, וכו'.

מצות

לתאר את רבנו ואת היחס המופלא והמדהים למצות, צריך כשרון תיאור מיוחד. איזה חרדה, איזה פחד, איזה רוממות, איזה שייכות. קשה לתת את ההגדרה המדויקת, אבל נתאר לעצמנו שלמישהו יש יהלום השווה מיליארדים, וזהו רכושו היחיד עלי אדמות, איך הוא שומר על זה ואיך הוא מתייחס לזה, גם ההגדרה הזאת אינה מספקת לעסק העצום שעשה רבנו זי"ע א סביב המצות שלו.

המצות היו עבורו הרבה יותר מכך, הם היו עבורו החיים בעצמם, ה"נהמא דמהימנותא"! והאמונה היא הרי הכל, ופגם הכי קטן באמונה הוא הרי פחד פחדים.

המצות היו עבורו חזות הכל, זה לקח לו את כל הכוחות, כולם ידעו שאף בריה בעולם לא תהין להתקרב למצות בכלל, הם היו סגורים וחתומים בחדר שלו ולאף אחד בעולם אין גישה אליהם. **בכל פעם** שצריך להוציא מצה מקופסת המצות, הס מלהעלות על הדעת שעוד מישוה בעולם יגע בזה, רק רבנו בעצמו ניגש אל פתח החדר פותח את הדלת במפתח ומוציא את המצה בידיו, בשיא הזהירות.

גם כשהיו צריכים את המצות בתדירות, היה רבנו ניגש כל פעם בנפרד לחדרו פותח את הדלת במפתח ונותן את המצה. הפחד, השמירה על המצה היו נוראים.

מחזה רגיל בכל בית, קמים באמצע הסעודה, המצה נשארת על השולחן, אצל רבנו לא היה מושג כזה קיים, הוא שמר על המצות מכל משמר, וכשהוצרך לקום לרגע ממקומו היה ממנה אותי ל"שומר" על המצות שאף אחד לא יגע בזה חלילה! וגם אותי הוא הזהיר (בדרך צחות): אם לא תשמור אתבוע זאת ממך! מובן מאילו איזה חרדה הייתה לי לשמור על מצותיו.

הנושא של גניבת אפיקומן שנידון תמיד מזווית חינוכית וכו', אצלו לא היה צל של הוא אמינא, לא מצד ענין החינוך לגניבה וכו', אלא מצד החרדה העצומה לשמירת המצות, מצה שמכניסים לפה זה לא דבר שנותרים לילד לגעת בזה, כל שכן להחביא את זה. לא הייתה מציאות כזאת שאי מי בעולם יגע במצות שלו.

עושי מצוה - מצה

מעשה שקרה ברבי גדליה שיינין שליט"א ממחיש את ה"גישה" שלו למצות.

ר' גדליה שיינין היה האופה של רבנו, לא רק האופה, אלא כל ה"ענין" של המצות היה תחת אחריותו.

היחס כלפי ר' גדליה שיינין היה טובב כל השנה סביב המצות. ר' גדליה הוא ה"מצות"! וממילא הבית היה פתוח בפניו בכל ימות השנה, וכל מה שרצה מרבנו היה יכול להשיג, כי הוא הרי ה"מצות"! **לא נתאר כאן את המעמד הנשגב של האפייה**, שראוי לתיאור מופלא בפני עצמו, פרק שלם מלא וגדוש, כאשר רבנו היה אופה במוצאי שבת.

אחרי האפייה, הגיע מעמד ה"תודה" לר' גדליה שיינין, איזה הכרת

1. א"ה, פעם אחת שמענו מרבנו זי"ע א שאמר: הקב"ה לא מבקש מאיתנו שנאכל מצה, הוא מבקש שנאכל אמונה! ועוד היה חוזר בשיחותיו את דברי הוזהר שזהו "נהמא דאסותא" - לחם רפואה.

רבנו המשיך: לשם, למקום הזה נשלחנו! שם היינו עבדים! עבדים הכי בזויים, במקום הכי בזוי... ומשם הוציאנו הקב"ה.

זה היה סגנון אמירת ההגדה, לא היה אומר שום ווארט, היה מקפיד שלא לומר שום ווארט וכדו' רק להכניס אותנו אל "לב" הדברים.

למשל כשאמר "הא לחמא עניא", היה מתבונן על המצה ואומר: זה לחם עוני, כתוב במדרש שזה היה נשאר במעיים, ולכן המצרים היו מאכילים אותנו לחם כזה!

כך לאורך כל ההגדה הכניס אותנו רבנו לעומק ההרגשה של ההגדה, לחיות את מה שהיה שם ואת הגאולה שנגאלנו.

בשנה אחת הגיע אורח שלא נמנה על התלמידים הקבוצים שהכירו את רבנו ואת סגנון ההגדה, והוא החל לשאול שאלות שונות מדוע אצל החכם נאמר כך וכך? כנהוג אצל רבים, אך רבנו לא נח דעתו מזה כל כך, עד שמצא את הדרך להסביר לו בנועם איך הוא מנהל את מהלך אמירת ההגדה.

רבנו סבר שכל הווארטים והפשטים הנאמרים, זה לא ה"סדר", לא לזה כוונה ההגדה, העיקר בסיפור יציאת מצרים הוא לחיות את הענין של יציאת מצרים, ולקלוט לתוך הנפש את רוח הדברים ועיקרם.

גם לא היה נחה דעתו מאלו הממחשים את הדברים, עד שיש כאלו שבמכת צפרדע מחקים את קול הצפרדע, אלא העיקר הוא "לב" הדברים, לדעת באיזה שפלות היינו במצרים ולאיה רוממות זכינו בצאתנו ממצרים.

התוצאה של צורת אמירת ההגדה הייתה, שלמרות שהיה ציבור גדול בלעה"ר, כמה משפחות, עם ילדים רבים, אך כולם ישבו מרותקים בירת הכבוד לכל מילה שיצאה מפיו.

הנה עוד דוגמא מצורת אמירת ההגדה, רבנו לא נחה דעתו מאלו ששואלים ב"דיינו" מה היינו מרויחים אם היה בוקע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה, וכדומה.

הוא עצמו היה מסביר בתוך מהלך הדברים, תוך כדי האמירה היה מרומם אותנו ומכניס אותנו ל"לב הענין": אילו קרע לנו את הים, הלא ראתה שפחה על הים שלא ראה יחזקאל בן בוזי, וידועים דברי רבנו שדייק מהרמב"ם במו"נ דלא כמו שמטו משמו של אחד מגדולי ישראל שראתה שפחה על הים ונשארה שפחה ואילו יחזקאל בן בוזי נתעלה, אלא שאכן כולנו היינו בדרגה של נבואה, ובאמת השפחה על הים הייתה בדרגה גבוהה יותר, כך כותב הרמב"ם במפורש שקטנה שבהם גדולה מיחזקאל בן בוזי, אם כן זה הפשט אילו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה, שאפילו אם כולם היו מתים שם אבל הלא זכו להגיע לדרגה של נבואה!

אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה, הרי בהר סיני זכינו להיות במצב של "ישקני מגשיקות פיהו", שכולנו היינו בדרגה של אדה"ר לפני החטא, פסקה זוהמת, אז גם אם לא נתן לנו את התורה אבל עצם הדבר שהגענו למדרגות כאלו, דינו.

הקפיד מאוד על כובד ראש במהלך ליל הסדר. פעם היה אחד מגדולי התלמידים שמוצאו מאשכנז ושם היה מנהג להניח המצה על הכתפיים ולומר ככה יצאו אבותינו ממצרים. ביקש ממנו רבנו שיקיים מנהגו, אך ברגע שרבנו שם לב שזה הוריד מקצת מאוירת כובד הראש שהייתה שוררת, התחרט על מה שביקש ממנו לנהוג כך.

מוציא מצה

כשציבור המשתתפים היה קם ליטול ידים, טרם אכילת המצה. הרי הוא עצמו היה נשאר במקומו כאשר היו נוטלים לו מקערה שהיו מביאים לו למקום.

קשה לתאר איך שהיה ניגש למצה באיזה התרגשות אדירה... באיזה בכיות... הייתי שותף למעמד הזה. כל המסובים קמו ליטול את הידים, אך אני שהייתי על ידו. הייתי רואה איך שאינו מצליח להסתיר את התרגשותו, ובוכה בכי רב מהתרגשותו...

רבנו זיע"א היה אווח את המצה ברגש רב, כל שנה זה היה מחזה נורא! היה יושב לעצמו ואומר: הקב"ה ציוה לאכול את המצה! והיה חוזר על היסוד הידוע של ה"נודע ביהודה" לגבי שופר: "כי הגדלת על כל שמך אמרתך". "שמך" זה שמות הקב"ה, "אמרתך" זה הציווי. היינו נשארים כל הכוונות והשמות עומק הסוד והנסתרות, הסיבה המכרעת לתקיעה היא בגלל שזה מצוה, זה ציווי! מעל כל השמות יש את ה"אמרתך", ולכן אנחנו תוקעים!

פעם אחת אמר על מה שכתוב "הים ראה ויננס", ואומרים חז"ל: מה ראה ונס, ארוננו של יוסף. בשכר "ויננס בגדו אצלה וינס החוצה". ויש עוד מאמרי חז"ל על שרו של ים וכו', ושאל הלא בפסוק עצמו

רוממות הסדר המשך

כתוב את הסיבה - "מלפני אדון חולי ארץ!" ומכאן, דכדי שהים יתחך היו סיבות רבות, בזכות ארוננו של יוסף וכו' וכו', אבל הקריעה בפועל, למעשה, הייתה מסבה אחת! מלפני אדון

חולי ארץ! הקב"ה ציוה!

וכך היה אומר לפני אכילת המצה, אחרי כל ההכנות הגדולות שמכניסים את המצה ושומרים על המצה, וביותר מי שלומד את עומק העניינים העצומים שיש במצה ואת הסודות הנוראים בזה, מ"מ כשזה מגיע למעשה, אנו אוכלים את המצה כי הקב"ה ציוה לאכול את המצה! ציווי!

מנהג רבנו היה לבצוע על ב' מצות כדעת הגר"א, והיה מניח מתחת לזה עוד כמה מצות, בכדי שיהיה לו בריוח לכזיתים. היה תמיד מראה את הגודל של הכזית כגודל כף היד, אבל לעצמו היה אוכל כזיתים בריוח גדול.

האכילה הייתה במתינות, כל חתיכה היה בודק אותה משני צידיה מחשש כפולות תוך כדי האכילה, ואם היה חשש היה נשמט הצידה ונעזב מידו, עד שהתאסף על הארץ הרבה מצות עם חשש כפולות. להנהיגה זו לקח לי הרבה זמן עד ששמתי לב אליה.

שולחן ערוך

על השולחן היה לומד כדרכו תמיד משניות מסכת פסחים, ורמב"ם הלכות קרבן פסח, וכך היה מתפתח משא ומתן. אבל היה מאוד משתדל לא להרחיב ולהעמיק הרבה, בשביל שהציבור כולו יוכל להמשיך להיות מחובר ל"סדר".

כאשר היו שרים "והיא שעמדה", היה זה בכובד ראש, כאשר רבינו זיע"א היה שקוע בעניניו. והרבה פעמים היה פותח את ספרי הגר"א ולומד לעצמו, תפוס בשרעפיו ושקוע במחשבותיו.

בשעת השולחן עורך לא היה אוכל רבנו כמעט כלום, לפעמים היה טועם מעט, ולפעמים גם זה לא, כל זאת כדי שהאפיקומן יהיה נאכל לתאבון ולא יהיה אכילה גסה.

פעם אחת אירע כאשר בשעת אכילת הסעודה היה תפוס בשרעפיו וכמעט ולא אכל, העיר לי: ר' אליהו, אתה לא מפחד מהמצוה, תזוהר שהמצוה של אפיקומן תהיה לתיאבון... היה חוזר על שיטת רש"י והרשב"ם שעיקר המצוה זה הכזית של האפיקומן. אמנם הרא"ש לא הסכים בזה, אבל מ"מ צריך לדעת שזה שיטת רש"י והרשב"ם.

סדר הלילה הגדול

היה מאוד ברצינות בזמן שפתחו את הדלת ב"שפוך חמתך". היה פעם שמישהו חיך על הענין, ומאוד הקפיד על כך.

באמירת ההלל פעמים שהיה מפסיק באמצע ההלל, ומסביר ומבאר.

כאשר הגיע ל"נשמת" זה היה נראה כמו התפילות שלו... 'אש להבה' נוראה!

יש לציין שאח"כ בפיוטים האוירה היתה כבר נינוחה יותר, ב"חד גדיא" היה קצת פריילאך... והוא הסתדר עם זה, ואפילו חיך לזה... אך כאשר הגיע זמן אמירת "שיר השירים" היה זה מחזה נורא! לפני כן היה מקדים ואומר שמי שרוצה ללכת יכול ללכת... אבל מי שהבין נשאר... והיה מתחיל באש להבה לאט לאט עם הטעמים, ש-י-ר-ה-ש-י-ר-י-ם-א-ש-ר-ל-ש-ל-מ-ה... וזה היה לוקח זמן רב, אך המתקיות והקדושה היתה נשגבה.

אח"כ בדרך כלל היה לומד עימי בחברותא מסכת פסחים או רמב"ם הלכות קרבן פסח, עד שחטפתו שינה כמו שמבואר. היו גם הרבה פעמים שהייתי מכין מראש סוגיות ללמוד עימו ולפרוס בפניו.

בשנים האחרונות היה מגיע הגאון רבי עקיבא קיסטר זצ"ל בערך ב: 2:30 בלילה, והיה מדבר עימו בלימוד, בריתחא דאורייתא עצומה.

יום הפסח וימי הספירה

בבוקרו של יום טוב ראשון האוירה כבר לא היתה כמו בלילה, תמיד היה סביבו את הפחד ואת הגילו ברעדה... אבל זה היה אחרת. היה נשאר אחרי שחרית בביהמ"ד כמעט עד חצות, והיה אומר לכולם שילכו ליטול ידים. כשהגיע נטל ידיו וקידש, והיה מתחיל בלימוד המשניות, ובאמצע הסעודה היה כבר מתפתח מו"מ הלכתי, היה לוקח שעות כמעט כמו "חציו לכם"...

מוציא י"ט ראשון של פסח, או אז נכנס רבנו לאוירה הנוראה של ימי הספירה!

היה אומר בקביעות את היסוד הגדול שפסח זה אורות גדולים שהקב"ה נתן לנו ו"העם ההולכים בחושך ראו אור גדול", אך כל

ביתו והמנויים, ויש בזה בבחינת גדולה לגימיה שמקרבת וכו'. וגם הזבח במשפחה עם המנויים הוא להבדל מהעכו"ם ולהתייחד לעצמם באכילת קודש לד', ובזה היו שייכים יותר ל"משכו" מן הרע, ולתחילת הכניסה לטוב ולקדושה, וכל זה הושרש גם לפסח דורות, לצאת מן הרע, ולהתרומם לדרגות הגבוהות.

יו"ט - ערב פסח

וכשם שניסן הוא ראש וראשון לכל החדשים, כך פסח ראש וראשון לכל המועדים. בראש כל מועדים נשאת פסח, שהוא יסוד כל העליה הרוחנית והיציאה לחירות עולם, ובלי זה אכתי עבדי וכו'. וזה הלידה והבנין של כלל ישראל. לכן ביציאת מצרים שהיא הבריאה של כלל ישראל היתה על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, וכעין הבריאה הראשונה של האדם שנברא בידי הקב"ה בעצמו, כן הוא כאן **"וַיַּעֲבֹדְתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה"** - אני ולא שליח.²

וגם שורש צמיחת הגאולה האחרונה, נמצא כבר בגאולת מצרים, והוא שייך גם במיוחד לענין של התחלה של היציאה הראשונה, על ידי סיעתא דשמיא עצומה, מתוך תכלית השפלות, וכמש"ל לעיל.³ והבחינה הזאת מתעוררת גם בכל שנה, גם בזמן שאין לנו קרבן ואישים, **שימי הפסח הם מסוגלים להתחיל את העליה מכל מצב רוחני שבו האדם נמצא. והוא זמן מיוחד שהאדם יכול להצליח בדברים שהכי קשים לו...**

לדורות...

וגם לדורות יום ערב פסח נקרא יו"ט בכל היום, משום הקרבן שאחרי חצות, וכמבואר בביאור הגר"א (או"ח סימן קלא ס"ד). וביותר מבואר בפני **יהושע** (ר"פ מקום שנהגו), דמפורש בתורה, **"אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם, בְּאֶרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים פֶּסַח לַה' "**, מתבאר שזה שייך למועדי ד' [ומש"כ הפנ"י שזה כבר יו"ט ממש כחזה"מ, זה מחודש מאד. אבל עכ"פ התורה כוללת באלה מועדי ד', גם את יום ארבעה עשר, שזה כבר התחלה לחג המצות]. וכאמור, שזה תחילת העבודה להשתייך לקבל את האורות הגדולים של החג.⁴ וכבר בשחיטת הפסח אומרים עליו הלל, וכן בזמן שאין קרבן, אומרים הלל לבילי הפסח, או כולו או מקצתו.⁵ **ומבואר** שבילי פסח יש השפעה של "ראו אור גדול", והיינו "לִילָה כִּיּוֹם יָאִיר" וכמו שביאר **רבנו הגר"א ז"ל** ב"מה נשתנה הלילה הזה", שכל המצוות מצוותם בדרך כלל ב"יום" כמו שופר ברה"ק וד' מינים שמצותם ביום. אך בפסח כבר בהכנס הלילה "כיום יאיר". ואפילו בשבת קודש אין את הענין הזה, אלא רק מן שווכה אחרי רציבות ושחרית ומוסף ומנחה מגיע ליותר. **אבל בפסח זה בדיילוג בבת אחת למציאות הכי גבוהה. ואחר כך הגוה"ק הזה נעלם, ובימי הספירה צריכים להגיע בכוחות עצמינו בעמל ויגיעה.**⁶

מצות "מצה"

מצינו במצות מצה ב' ענינים, דבר ראשון הוא הזהירות מהחמץ, ואח"כ הוא ה"מצה" שנעשה על ידי השמירה לשם "מצה", וזה נעשה על ידי יגיעה וקנין של האדם. ומונח בזה גם לימוד בשבילנו בדרכי העבודה, שההתחלה היא הבריחה מהרע בחפזון... והזהירות מחמץ ומי שאור שבעיסה. ואח"כ יש שלב של "מצה" על ידי השמירה: וזה בבחינת 'תורה דיליה' שעל ידי היגיעה קונה קנין בנפשו. ואף שהתייגע הרבה בזהירות מהחמץ ובעקירת הרע, לא די בזה! אלא מחויב לשמור על מה שכבר זכה, שלא יאבד ח"ו... 'קשה לקנותן ככלי זהב וקל לאבדן ככלי זכוכית'.

וממצות מצה למדו חז"ל מהפסוק **"וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הַמִּצְוָה"** כי 'מצוה הבאה לידי אל תחמיצנה'. והיינו במצוה שכבר באה לידו, בדין שימור על מה שכבר השיג. שח"ו לא לשהות ולא להרפות, ורק להשקיע ולהרויח בזריזות את המצוה. וכמו שאמרנו, שעל ידי השמירה, וגם היגיעה לקנות את המעלות, עושה "קנין". ותמיד גדולי הדורות חיפשו כמה שיותר יגיעה ו"קנין". ו"קרבן אֶלֶּיךָ הִקְרַב מֵאֵד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ", ולא כתוב שזה קל... כי מה פתאום שזה יהיה קל, הרי האדם תמיד רוצה להרגיש שעשה משהו, ולא נח לו לקבל בחינם... וכל שכן ברוחניות. אבל כשמתייגע ועמל על ידי זה נהיה 'תורה דיליה' ואין לנו אושר גדול מזה.

ענינו של פסח מצרים לעומת פסח דורות

הנה, בפסח יש הבדל בין פסח מצרים לבין פסח דורות. וחלוקין הם בהלכותיהן. כמו ששנו חכמים בלשון המשנה, מה בין פסח מצרים לפסח דורות וכו', וכן נתפרש ברמב"ם (סוף הלכות ק"פ) ע"ש. ומי בא בסוד ד'... וכבר כתב בספר **"נפש החיים"** הק' דטעמי מצוות עד תכליתם לא נתגלו וכו'.

אבל ממה שיש קצת להתבונן בזה, שפסח מצרים יסוד ענינו תחילת הגילוי של כלל ישראל, אשר יציאת מצרים זה כידוע הלידה של כלל ישראל. וכן שמענו מפי הגבורה, אנכי וגו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים. וכידוע שישארל היו אז בשפל המדרגה, שקועים במ"ט שערי טומאה, וכמו שקטרגו המלאכים בעת קריעת ים סוף הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז. וגם במצרים, המקום שבו שחטו ואכלו את הפסח, היה מקום של תכלית הטומאה וריחוק מרוחניות. וכמבואר ברש"י שמשם רבינו היה יוצא מחוץ לעיר לתפילה לד'.

ולכן כלל ישראל, גם מבחינת דרגת הרוחניות וגם מבחינת המקום, אולי ניתן להיאמר שלא היו כ"כ שייכים עוד לקרבן כ'קרבן דורות'. וכאשר הקב"ה חישב את הקץ והגיע זמן גאולתם, היו אז במצב של **"וְאֵת עַרְם וְעִרְיָה"** ושקועים כאמור בעומק הטומאה רח"ל. **ורבינו הגר"א ז"ל** מגלה לנו, שהקב"ה חשב מחשבות לטוב לנו, כי מה שיש בצד הטומאה והרע רח"ל, זה לעומת זה, זה רק עד שער מ"ט, אבל אין לצד הטומאה והרע שער חמשים ח"ו. שזה יש רק בצד הקדושה, אשר הקב"ה יזכנו בזה בגאולת עולמים ועי"ז יבוטל לגמרי הרע, ונגלה כבוד ד' ויהיה ד' אחד ושמו אחד, ולא יאמר עוד ח"ו ד' אשר העלה וגו'.

ובזמן יציאת מצרים עוד לא נתבטל הרע לגמרי, והקב"ה בא לגאול אותנו, במצב אשר לא יוכלו להתממה, וערומים מן המצוות, והקב"ה נתן להם מיד בתוך מצרים מצוה זו להקריב קרבן זבח פסח לד', בתוך המצב של שפל המדרגה. והיה צריך התחלה של עקירה מכח הרע, על ידי הקרבן שנאמר בו **"משכו וקחו לכם"**, משכו ידיכם מעבודה זרה. ועי"ז להתקרב לד' יתברך, בעודם בתוך ערות הארץ, במצרים עצמה.

"וְאֶכְלֶתֶם אֹתוֹ בַּחֲפֻזֹּן פֶּסַח הוּא לַד'"

מצינו דבר מיוחד בפסח מצרים שאכילתו בחפזון. וניתן בזה להבין קצת, משום שמצבם הרוחני של ישראל היה אז בשפל המדרגה, בבחינת שלא יכלו להתממה, וכבר היו מוכרחים להבדל מטומאת מצרים, וכל מהות עבודת הקרבן היה לברוח בזריזות גדולה מתוך הטומאה, לצאת בלי להסתכל לאחור, לנתק את עצמם מהטומאה, כמ"ש עה"פ **"משכו וקחו לכם"**, משכו ידיכם מעבודה זרה. וגם אולי לא היו ראויים לאכילה במתון וישוב הדעת והתבוננות, בעוד כח הרע חזק ומחלחל ח"ו, ולא היה להם רשות אלא לאכול בחפזון, כשם שעצם היציאה ממצרים היתה בבהילות ובחפזון. [ובדברי **רבינו הגר"א ז"ל** מבואר, דכח הרע רוצה לעשוק ח"ו מהשער החמשים של הקדושה, ואולי במצב שהוא של תחילת יסוד קדושת ישראל, אשר היה צריך להעלותם ברום המעלה, בהנהגה של חסדים גמורים לא לפי מעשיהם, היה חשש שכח הרע יתגבר ח"ו, ואנחנו לא זכינו לבית נבונים...].

וכדמאר רבינו הרמב"ן בפירושו עה"ת, שהיציאה היתה בחפזון משום שעדיין היה כח הרע בעולם, ונחשו לברוח מהרע וליכנס לטוב, אבל לעתיד לבוא בזמן תיקון העולם ולא יהא שום רע, אז אין צורך לחיפזון, ושלא יראה כבורח ח"ו, כדכתיב **"כי לא בַּחֲפֻזֹּן תֵּצְאוּ וגו' "**.

זמן אכילת הפסח

ובפסח דורות מצינו שמתחלק לשני זמנים, זמן שחיטת והקרבת הפסח, וזמן אכילת הפסח, ודלא ככל הקרבנות דכתיב **"כִּיּוֹם זִבְחְכֶם יֵאָכֵל"**. והרמב"ן עה"ת מבאר דעיקר מצות האכילה בקרבנות זה ביום הוביחה, ובקרבן פסח זמן האכילה בדוקא הוא "ככלות" יום הוביחה. ומי בא בסוד ד'...

ואולי דכל זה גם שייך לתחילת הדרך של "משכו", לעזיבת הרע ולקירבת ד', וצריך בתחילה הקרבת הקרבן וזריקת הדם, לפני הלילה הזה אשר "כיום יאיר" ו"הָעַם הַהֵלָכִים בַּחֲשֹׁךְ רָאוּ אֹרֶךְ גָּדוֹל" ורק אחרי יום הקרבת הקרבן, נטהרו ונהיו ראויים לאכילת קודש לפני ד' בלילה גדול זה. וכן לדורות, זמן ההקרבה לפני התקדש החג, אשר לא מצאנו כן בהקרבנות של שאר המועדים, אשר לעולם הקרבן בעיצומו של חג. והיינו, כי פסח דורות שורשו בקרבן פסח דמצרים, ולעולם מתחדש הכח לעקירה הנצחית **מהרע לפני החג עצמו**, כדי שיהיו ראויים להאור הגדול של ליל התקדש חג המצות.

עיקר הקרבן - אכילתו

וכמו כן מצינו שמצוות האכילה בקרבן פסח תופס יותר מקום. והרמב"ם מונה אכילת קרבן פסח כמצוה בפני עצמה, מה שאין כן באכילת שאר הקרבנות. ובזה פסח דורות יש בו ממהות פסח מצרים. ולכן פסח הבא בטומאה נאכל בטומאה, משא"כ בשאר קרבנות ציבור, שרק ההקרבה נדחת ולא האכילה. ועוד, שהרמב"ם פסק דמחשבת לשם חולין פוסל בקרבן פסח, משא"כ בשאר קרבנות, ומשום דהתורה הקפידה **"וְאֶמְרַתֶּם זִבְחַ פֶּסַח הוּא לַה' "**, והיינו משום דזה גופא שבא לאכילה, מעכב כאן המחשבה לשם קודש ולא לשם חולין [וכן מבאר באור שמת, דכיון דבא לאכילה, חשיב לשם חולין מינה דמחריב בה]. ועוד, שבשאר קרבנות, אפילו אם נטמא הבשר, מקריבין את האימורין, משא"כ בפסח שצריך בשר לאכילה.

וביאר כן זה שמש"כ י"ל, דגם בפסח דורות מונח בזה מן הפסח הראשון, שהיה בעודם בתחילת הבנין של כלל ישראל, וניתן יותר לאכילה הוא ובני

1. א"ה, דלא כהאור"ח ועוד, שיש שער נ'.

2. במקו"א אמר מרן רבינו זיע"א ואמר: אי אפשר שיציאת מצרים תהיה על ידי מלאך, כי הוא היה שוקע בעצמו בטומאת מ"ט... [הוא מהוהר"ר (ח"א קטז, ב)]. עוד אמר אז: מלילה זה יש להם כח להוליד את עצמו, ולבנות את עצמו מחדש, וכמו בראש השנה. וכך היה לשוננו: הקב"ה מטפל בנו, אנו יצאנו ממש, והקב"ה חשב על כל אחד ואחד, שכל אחד מאיתנו היה צריך להשאר שם, והקב"ה הוציאו. וגם עכשיו הוא מוציא אותנו... הקב"ה מטפל בנו, וצריך שיתוף פעולה, גם לתת אומן, כמו אצל רופא...
3. א"ה, ביאור הדברים: דכשם שיציאת מצרים היתה מהפך מידי, מתוך עומק השפלות לרום המעלה, בחינת "העם ההולכים בחושך ראו אור גדול", כך גם יהיה בגאולה העתידה.
4. א"ה, כוונת הדברים: שכאמור לעיל שעיקר הקרבן פסח הוא בחינת "משכו" ידיכם מעי"ז, והכח הזה חוזר ומתעורר בכל שנה, וזו בחינת ה"יום טוב" של ערב פסח, וההכנה לאור של "לילה כיום יאיר".
5. א"ה, נראה מדברי מרן רבינו זיע"א, שההלל של ליל יו"ט שייך להקרבת הפסח, וצריך בירור.
6. בשנת תשע"ה אמר מרן רבינו זיע"א: "שנה שעברה יצאנו ממצרים, השנה צריך לצאת יותר..."

זמן מיוחד לצול מלכות שמים

הנה, גם אז ביציאת מצרים בידור דעה, יצא כל אחד ממצרים כפי הכנת ליבו, וטהרת אמונתו. ואם כשזה היה בגלוי כך, על אחת כמה וכמה אצלנו שזה בהסתרה, וההשפעה כל שנה חוזרת רק למי שמכין את עצמו! ומי שחי את הדברים הקב"ה מוליכו, והבא ליטור מסייעין בידו.

ומיד ביי"ט ראשון של פסח, צריך להתחיל מיד את ההליכה להר סיני, כי אין שום תכלית במצה, רק ה"למעשיה" - קבלת עול תורה! וגם אז כשזה היה בגלוי, כל אחד ואחד היה כפי הכנת ליבו, לפי דרגת המצאה דיק, שבו, כך עמד בהר סיני. ועיקר היציאה הוא בשביל "תעבדון את האלקים על הָהָר הַזֶּה", ואף פרעה היה צריך לשמוע רק את זאת כמו שאמרנו. ועבודתנו היא לקבל עול מלכות שמים שבזה מונח החירות האמיתית. ובמשנה בברכות (פ"ב מ"ה) איתא שרבן גמליאל קרא קריאת שמע אף כשהיה אונן, ואמר לתלמידיו: 'איני שומע לכם לבטל ממני מלכות שמים אפילו שעה אחת'. והרי אין לנו השגה ברבן גמליאל, ובודאי היה בעול כל הזמן, והוא עדיין היה צריך כל כך את הקריאת שמע...! ועכשיו זה הזמן באופן מיוחד לחיות את זה שאנו עבדי ה'. ואחרי זמן מיוחד זה שאנו חיים את היעול מלכות שמים, מספיק ב' פעמים קריאת שמע כל יום!

מקמי מעפר דל

ובהלל אנו אומרים 'מקמי מעפר דל מאשפת יריס אביון'. ומבאר רבינו הגר"א ש"דל היינו מן המצוות, ו"מאשפת" היינו שמשוקן בתאוות רעות ח", ואם הוא "אביון" שתאב לצאת מזה, הקב"ה מוציאו ומרימו עד "להושיבי עם נדיבים" דהיינו האבות הקדושים. אלא שזה תלוי במדת רצונו ותשוקתו. וכמו שחייבו אותנו חז"ל בתנא דבי אליהו, 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אברהם יצחק ויעקב', ומדוקדק מה שאמרנו 'חייב' ולא צריך או אפשר. והיינו שיש לנו שייכות טבעית להאבות הקדושים, בגדר טבע הבן ששייך לטבע האב, וימים אלו שהקב"ה קיים בנו, 'הָעַם הַהֵלְכִים בַּחֹךְ רְאוּ אור גדול', מיוחדים יותר להתרומם מדרגת 'מאשפת' לדרגת 'נדיבי צמו', לדרגת האבות הק".

שפכל דור ודור

אבותינו, ולא אבותינו בלבד וכו', היו במצרים בתוך כור הברזל. ויציאת מצרים כידוע היא בבחינת לידה ויציאה לחיי עולם, וכשם שתחתית המתים זה על ידי שיש כל הזמן עצם הלוח ו"הבלא דגרמי", שזה שורש התחיה, כי אין כל חדש וכו', כך בתוככי חשכת מצרים, לזו שדרת החיים היו שבת לוי, אשר מעולם לא עבדו עבודה זרה, והם היו בני חורין גם בתוככי מצרים. אלא מצד השתייכותם והתחברותם לכלל ישראל, והשתייכו גם כן באיזה בחינה לגלות מצרים, וממה שורש היציאה לחירות עולם לכל ישראל. וכן לדורות. כמו שקבע הרמב"ם בדבריו ברוח קדשו, ולא שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש מבאי עולם אשר נדבה רוחו אותו וכו' להבדל וכו' לדעה את ד' והלך ישר כמו שעשהו האלקים וכו' הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ד' חלקו ונחלתו לעולם וכו'. ואנחנו בעוה"ר בחשכת הגלות, בשלטון הערב רב, ד' יצילנו, ההצלה האמיתית הם בני התורה הנמצאים בהיכלי התורה, בני שבת לוי כעין בני הנביאים, המתלמדים ומגיעים להיות בכלל שבת לוי. וכשם שבמצרים שבת לוי כלל וכלל לא התקרבו למצרים, משום כך המצרים לא יכלו לשלוט עליהם כלל. כך אנו צריכים להזהר מכל משמר על בני התורה והיכלי התורה, לבל יבוא בתוכם שום מגע זר. וכבר השרישונו רבותינו הקדושים זע"א, אשר דברי הרמב"ם הק' אשר צריך כל אחד ואחד להתרחק ממקומות המשובשים בדעות וכו' ולילך למדבריות וכו'. אשר בדורותינו אנו, היינו להסתופף בצילא דמדימונות דהישיבות והכוללים, ואין לנו שיעור אלא התורה הזאת, ואין ישראל נגאלים אלא בזכות תורה שבעל פה. והיינו העמל והיגיעה בתורה כמבואר במדרש תנחומא פרשת נח, אשר כל העמל זה על תורה שבעל פה. ויתן ד' ויקיים בנו בקרוב "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונגלה כבוד ד', ונאכל מן הוצבים מן הפסחים, ונזכה לישועת עולמים אכ"י.

השפעת ימי הפסח

צריך לדעת שעם ישראל זה גוף אחד כידוע... ואם יש אחים טועים החיסרון בנו, סיפרו לי לפני הרבה שנים שהיה סקר באר"ב במה היהודים הם רחוקים יש להם שייכות ליהדות, וחשבו בתחילה שיהיה"פ זה הזמן שהכי שייכים, והתברר שליל הסדר זה הזמן שאפילו הרחוקים ביותר שמופקעים לגמרי רח"ל מקיימים את זה, וזה מוסר השכל גדול בשבילנו למה דווקא ליל הסדר.

מעשה שהיה ברופא מסור מאוד [איני רוצה להזכיר את שמו] שהיה מופקע מיהדות לגמרי רח"ל, היה ידוע שאין לו שייכות לא לשבת ולא לשום דבר, וסיפר לי יהודי שהיה אצלו בערב פסח, והרופא אמר לבני ביתו משהו בעניני פסח, ושאל אותו אותו יהודי, מה השייכות שלו לפסח, נאנח ואמר לו מה אני יכול לעשות, אני נזכר מפחד הנורא שהיה בבית אצל אמי ואני לא יכול להתגבר... אני מנסה להשתחרר מזה וזה לא הולך, המעשה הזה עשה לי רושם נורא אם הוא היה רואה אותו דבר בשבת ובלימוד תורה ובכל דבר

אחר הכל היה אצלו כך! כל אחד כמה שהיה רחוק, אבל מה שנחרט מהבית כדבר נורא זה נשאר, וזה מחייב אותנו.

יודעים דברי החת"ס בדרשותיו לבאר למה 'ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו' שגם את המתים דנים כל שנה שאם אדם עשה איזה קולות ואחרים הושפעו מזה, דבר זה יכול להתגלגל הרבה דורות והכל נטבע ממנו וקי"ו במידה טובה.

שנוזה שהתקיים בנו, ושתתקיים התורה בנו, ואם נהיה שלמים, ודאי שזה ישפיע לרחוקים 'וישמעו רחוקים ויבואו ויתנו לך כתר מלוכה'. וזה המגן הכי גדול נגד המקטרגים והמפריעים. ונזכה ל"מלאה הארץ דעה את ה'", "הדת האמיתית, שלימות הדעת, ידעת חסרת מה קנתי" דדא ביה כוליה ביה, וזה היה מעלתם של דור מקבלי התורה, דור של משה רבנו ודור דעה שמשה היה בחמת הדעת.

ונזכה לשמוע את התורה מהקב"ה בכבודו ובעצמו "ישקני מנשיות פיהו" שייגיע הזמן במהרה בימינו אמן.

"שלח צמי ויעבדני"

כאשר בא משה רבינו לפרעה לא תבע על העניו והסבל - השיעבוד של עם שלם באופן שלא נשמע מעולם, אלא כדכתיב (שמות ה"א), כה אָמַר ד' אֶלְקֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת צְמִי וְיַחְגּוּ לִי בַּמִּדְבָּר, וכן אח"כ כסדר במהלך המכות (ח, טז יג), "שְׁלַח צְמִי וְיַעֲבֹדֶנִי". התביעה מפרעה היא שיסיר את עול העבדות מבני ישראל על מנת שיוכלו לעבוד את עבודת הקב"ה, ותמצית התביעה היא שבני ישראל אינם עבדי אלא עבדי ד', ויעודם הוא להיות לו לעם.

אע"פ שמשו רבינו יכול היה לבקש מפרעה כי יפחית את השיעבוד לא עשה זאת, וזו היתה טענת דתן ואבירם (שם ה"כא), "יֵאָדָּה ד' צִלִּיכֶם וְיִשְׁפֹּט אֶשְׁר הִבְאִשְׁתֶּם אֶת רִיחְנוּ בְּצִינֵי פְרָעָה וּבְצִינֵי עֲבָדֵי לַתְּהָרֵב בְּיָדֶם לְהָרְגֵנוּ", ונראה מדברי המדרש כי הטענה היתה שלא התפשרו עם פרעה על הפחתת והמעטת השיעבוד, לדאוג על הגשמיות ולהקל מסבלות עם ישראל, ואף שבדודאי משה רבינו הרועה הנאמן אשר ראה בסבלותם נשא בעול עימם, וכאב את כאבם פי כמה וכמה, ומסר נפשו על טובתן של ישראל, אך מ"מ הקב"ה שלח את משה לומר לפרעה את הנקודה האמיתית והישרה שישאל הם עבדי ה' ולא עבדי פרעה, והקב"ה חפץ בעם ישראל שיעבדו לו.

ומצינו בזה דברים נוראים במדרש (רבה פרשת וארא פרשה ו), אר"י בר סימון כי העושיק יהולל חכם זה משה, עושק שעשקו אותו דתן ואבירם, יהולל חכם עירבבו אותו, ויאבד את לב מתנה, וכי תעלה על דעתך שהיה משה מתאבד אלא הם שהקניטוהו ואמרו לו ירא ה' עליכם וישפוט, ואף הוא מקפיד ואומר ומאז באתי אל פרעה. הרי שאותם דברים שאמר משה לפני הקב"ה מיד לאחר מכן (שם כ"ב כג) "וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל ד' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לָמָּה הִרְעַמְתָּ לָּעַל הָהוּא לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי, וּמֵאֵז בָּאתִי אֶל פְּרָעָה לְדַבֵּר בְּשֵׁםךָ לֵאמֹר לָעַם הַזֶּה וְהִצַּלְתָּ אֶת צֶמְךָ", היו בלבול וערוב של דברי דתן ואבירם, ועל דברים אלו הקפיד עליו הקב"ה והזכיר את האבות שלא הרהרו אחר מידותיו ואמר 'חבל על דאבדון ולא משתכחין', [אף שבדודאי לא קם כמשה, מ"מ 'אין קורין אבות אלא לשלש; ולא משתכחין בבחינה זו]. ועל כך נענש משה 'לפיכך עתה תראה. העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות, כשאיבאם לארץ' (רש"י שם).

ומכך עלינו ללמוד את היסוד כי 'אין לנו שיעור אלא התורה הזאת', כמו בימים ההם בזמן פרעה, שבת לוי שלא נמשכו אחר הפיתויים ולא עזבו את בית המדרש לא היו בכלל הגזירה ולא יכלו להם, ומרגלא בפי דברי החת"ס שעד שלא מת יעקב אבינו ונסתמו עיניהם ולבם של ישראל, כל כך השפיע אור התורה וחשקתה שלא יכלו להשתעבד בהם, ולאחר מכן, כלל ישראל לא עמדו במדרגה זו, אלא רק שבת אחד שבת לוי שלא היתה שליטה עליהם. כך גם בזמן הזה, כאשר קמים עלינו, ד' ישמור עלינו, עלינו להתחזק בכל כוחינו, 'אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשנה שנאמר (הושע ח) גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם' (ילקוט הושע רמז תקכה, ועין ב"ב ח,א), ומה שנתחזק יותר בתורה כך התורה תגן עלינו, "כְּמִים הַפְּגִים לְפָנִים" - ההוא בדברי תורה כתיב (יבמות קט"ב), **אם אנחנו נשקיע את עצמנו רק בתורה, ולא בשום דבר אחר או דברים בטלים, בבחינת "כל מעשיו בך"**, ובאמת 'אין לנו שיעור אלא התורה הזאת', אבל את זה יש לנו! ויש לנו. ואנחנו **מאשרים בזה!** הפך בה והפך בה דכולא בה.

היגיעה בתורה היא דווקא בזמנים הקשים, כמו שכתב הגר"ח ע בהקדמת אחיעזר כי אדרבה, דווקא בזמן של קושי ומלחמה זהו הזמן לחידושים בתורה ולבאר דברי הרמב"ם. מובא בכמה ספרים שקבלנו מרבותינו איש מפי איש כי דברי **התוס'** הארוכים בפרק מרובה (עז"א) על פרה מטמאה טומאת אוכלין נכתבו כאשר הוציאו את בעלי התוס' להריגה. כך גם הש"ך בדבריו העמוקים בענין 'טעם בשיקול הדעת' כותב שכונת בחוץ באין ספרים ובורח ממחמת חמת המציק (בחורבן הגדול בשנת ת"ח), כך למדו תורה, וכך נתחבר הש"ך. **הקב"ה** יעזור שנוזה ללמוד תורה מתוך הרחבת הדעת, ללמוד יותר ויותר תורה בלי עירוב דברים אחרים, ונזכה לגאולה השלמה בקרוב במהרה בימינו אמן אמן.

7. א"ה, ועוד הוסיף מין רבינו וזע"א ואמר: החת"ס שם כותב שמפני זה המתים מצטרפים לתפילות, כי הם רוצים שהוא ישוב בתשובה כיון שצריכים זכויות, ומוסיף החת"ס: כמו שרואים בחוש. החת"ס ראה את זה ולנו אין כל השגה בגדלות החת"ס.

עוד לפני סוף הזמן, מהיום שבו היה מתחיל להגיד 'חידות' במקום שיעורים (בערך שבוע לפני סוף הזמן), כבר היה מתחיל ללמוד הסוגיות של תחילת הזמן הבא. לפעמים היה מתפאר לקראת סוף בין הזמנים, שכבר מונחים אצלו שלוש או ארבע שיעורים לזמן הבא, והיה אומר את זה כהישג עצום!

פעם שאלתי אותו, מאחר וכבר שלושים שנה מוסר שיעור על אותן דפים, והיסודות כבר מונחים אצלו בראש, על מה הוא טורח כל כך הרבה זמן? ענה לי, שהוא יושב ומדקדק איך לנסח את הדברים, לדוגמא, אם לומר 'ויש ליישב', או 'ואולי יש לומר', או 'והפשט הוא', וכדו'. כלומר, עיקר עמלו היה לבחון את משקל הסברות, תוכן הדברים היה מונח אצלו כבקופסא. עד כדי כך היה גודל יגיעתו במסירת התורה. ללמד לא רק את תוכן הדברים, אלא ללמד איזה משקל היה לכל דבר ודבר מהדברים שאמר.

בחבורה האחרונה ששמעתי ממנו בביתו בתקופת לימודי בישיבה, ארגנו החברים מעין מסיבת פרידה בנוכחותו של הגר"א זצ"ל, וביקשתי רשות להגיד כמה מילים, וסיפרתי את השאלה והתשובה הנ"ל, וראיתי שהבחורים הרימו גבה, עד שאחד אור עז ושאל: "נכון הרב, עד כדי כך?!" והגר"א נענה, כמי שנתפס בקלקלתו - 'אכן כן'. והיה לפלא.

אני עצמי לא הייתי נוכח בביתו בבוקר, עיקר שעת הכנת השיעור, כיון שלא היה מרשה לבוא לשאול אותו זמן, אבל תלמידו הרב דב רומקיל שליט"א תיאר לי, שהיה יושב כל הבוקר בביתו מהורהר בשקט, מעוטר בטלית ותפילין, ולרוב לא היה אפילו מסתכל בספרו! כששמעתי את התיאור הזה, הבנתי שזה היה ממש מה שהגר"א אמר לי עשר שנים אחורה, שעיקר הכנת השיעור אצלו היתה בניסוח הדברים!

וכן היה מקפיד למסור מה ששמע מהר"ב' מן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל בדיוק המקסימלי. לעתים היה אומר, אמנם בספר כתבו בלשון זה, אבל הרב"ה אמר נוסח מעט שונה, והיה חוזר על לשון רבו בדיוק. ויודגש, שבאמת הרבה פעמים לא היה חילוק משמעותי בין הנוסח שנכתב בספר לבין הנוסח ששמע מפיו, אבל דקדוקו במסירת התורה כנתינתה הולך אותו לדייק בכל מילה ומילה ששמע מרבו.

רציפות הלימוד

הוא היה מבקש תמיד להתחזק שלא לדבר דברים בטלים באמצע הסדר! וכך לכל אורך תקופת מחלתו, תמיד ששאלתי אותו מה להתחזק לזכותו, היה אומר את זה, לא להפסיק בדברים בטלים באמצע הסדר!

הוא היה מרגיש וחוזר ומדגיש, איננו בדרגה של בקשת סיגופים וכדו', אדרבא, לאכול טוב, לישון טוב, לעשות כל מה שצריך, אבל! כשמגיעים לסדר, כשכבר מתיישרים ללימוד, לא לדבר דברים בטלים באמצע! וכשהיה רואה שהשומע אינו בדרגה גם לזה, היה אומר להשתדל לכל הפחות בחצי שעה הראשונה או בשעה הראשונה! גם אמר כאן כל הזמן שהיה כאן.

אמנם הוא הרבה בפרישות, היה אוכל כל יום אותו דבר, כך עשרות שנים! ממש אוכל פשוט, עוף היה אוכל רק בשבת. אבל מאתנו לא דרש זאת.

עוד דבר שתמיד בקש שנתחזק, וכן קיים בעצמו כל ימיו, היה להיות הנעלבין ואינם עולבין שומעין חרפתן ואינם משיבין. רגיל היה לומר שאנו יכולים לבוא להקב"ה ולבקש החלפת ייסורים עיניו, כי מה שהיה מגיע לנו יוחלף בהנעלבין ואינן עולבים, וכל המעביר על מדותיו יעבירו לו על כל פשעיו.

יתן ה', ונזכה לנצל ולנכס לעצמינו את כל החיות שהשאיר הגר"א עלי אדמות - מוכן ומוזמן בהישג ידנו - וכך נזכה לזכות להאריך 'חיי' של הגר"א, וכן לרומם את חיינו לפסגות אותם כבש ברוב עמלו ויגיעו בתורה ובעבודת ה'!

לחיות את התורה!

עיקר היחודיות אצלו היתה דוקא בזה: בחיות בתורה! בזה הוא היה חד בדרא. איך היה חי, ואיך היה שמח ומתענג על כל 'קנייטש' שהיה מתווסף אצלו בהבנת התורה.

עיקר המדר אצלו בדברי התורה היה "אני חי את זה" או "אני לא חי את זה". גם אם היה מבין דברי תורה לעמקן, אם 'לא היה חי' אותם, היו נחשבים אצלו כמי שאינם ממש. לא היתה אצלו מציאות של דברי תורה בלי חיות. לידו 'תורה' ו'חיות' היו שני מושגים נרדפים.

וכבר הזכיר תלמידו הרב אליהו מסרי שליט"א, כאשר היה מקשה קושיא בשיעור, היה שואל את הבחורים: "כואב או לא כואב?" אם היה רואה שהקושיא לא היתה כואבת בלבם של הבחורים, גם אם היו אלו מצהירים שהבינו אותה היטב, היה חוזר עליה עד שהיה מרגיש שבאמת כואבים את השאלה. כך היתה התפיסה שלו בדברי תורה.

כל פעם שהייתי מתקשר אליו, היה סימן מובהק לפי קולו... אם היה מדבר בעליצות, ברור היה שהשיעור מוכן לו כדבעי, עם כל החיות. אבל אם היה נשמע עצוב, מוכן מאליי היה שהשיעור עדיין לא היה בהיר ונהיר כפי שדרש מעצמו... בפעמים שהיה נשמע ממש שמח, תמיד היה מפטיר בלשון "היום נפתחו השמים ואראה מראות אלוקים!!!" כשהיה בבחינה זו, לא היה שום כאב בעולם, כל המחלה שסבל ממנה כל כך נהייתה כלא היתה...

עמל התורה

הוא היה אומר תמיד, איך זוכים להגיע לעומקה של תורה, לשמחתה ולחדותה? רק על ידי עמל בתורה!

זכור אזכור, כשהגענו בבחרותינו לישיבה יחד עם ידיד מהישיבה קטנה, היינו מתפעלים כל יום מחדש איך יכול בן אדם להגיע לכאלה דרגות של הבנה ועמקות בתורה. סברנו בצדק, שישנו איזה סוד או מפתח שעדיין אין בידינו, שעל ידו זוכים לשפע של תורה. אבל לא הרבהנו עוזו בנפשנו לגשת לרב ולשאל אותו... **והנה** מאז שחלה הגר"א זצ"ל במחלה שנת תשס"ד הוצרך מפתח הפעם לפעם לעבור ניתוח. בחודש כסליו התשס"ה, בחורף הראשון שלמדנו אצלו, עבר ניתוח בתל השומר. שקלנו עם ידידי אם ללכת לבקר אותו בבית החולים או להשאר בישיבה, עד שנפלה ההחלטה ללכת...

והנה הגענו לביה"ח, ורק הספקנו ליכנס לחדר שלו, והרבנית נכנסה לחדר ובפיה ההודעה שכבר שחררו את הגר"א לביתו. הגר"א לא התמהמה ולו רגע אחד, לבש את מכנסיו מעל הפיג'מה, שם את הפראק ואת הכובע, ומשך אותנו החוצה בזריזות עצומה, וכך נגררנו שנינו בידי, זה מימינו וזה משמאלו, מתוך ריצה ממש, עד שמצאנו עצמינו יושבים בתוך מונית שלקחה אותו לביתו, יחד עם הרבנית, שישבה מקדימה.

בהיותנו בדרך הבנו שזו שעת הכושר לשאול את השאלה: "מה הסוד?" שאלנו, "מה הסוד להגיע לגדלות בתורה?". והוא נהם מקירות לבו: "עמל ויגיעה! עמל ויגיעה!! עמל ויגיעה!!!!" - "אתם שומעים?" - אמר וטלטל את ידינו בעוז - "אין שום סוד אחר! רק לעמול ולהתייגע בתורה!!!"

דברים אלו פשוט חוללו בנו מהפך בחיינו. אם חשבנו שכשרונות הם ערובה להצלחה בתורה, אם חשבנו שיישיבה טובה היא מפתח לגדלות, אם עלה על דעתנו שייחוס מסוגל לרפד קצת את הדרך לעלייה, בא הגר"א וטפח על פנינו בכל העצמה! רק עמל ויגיעה!!! זה הסוד היחיד להתעלות בתורה!

אותו עמל ויגיעה שהוא דרש מהתלמידים שלו, קיים אותו תחילה בעצמו בכל הכח. נתבונן נא. הוא מסר שיעורים שלושים וחמש שנה ברציפות, ותמיד באותם מסכתות, ובלב זאת, אף פעם לא סמך על מה שמונח אצלו בזכרון כבקופסא, ותמיד הכין את כל הסוגיא מחדש, כאילו לא למד אותה מעולם!

אצלו ראינו בחוש השילוב של דעת זקנים מצד אחד, עם כל הפרישקייט הרעננות וההתחדשות של נער צעיר!

רוממות הסדר

המשך

אך פעם שמעתי ממנו בקצרה דבר נורא! והוא אמר כך: מי יימר שאחרי שבועות היה הגאון יורד ממדרגתו? הלא לא כתוב כן בשום מקום, שאחר שבועות היה חוזר למה שהיה לפני כן. אלא הפשט הוא שהיה לומד בפרישות גדולה, ונשאר בדרגה הזו, ואח"כ בשנה שלאחריה היה לומד עוד יותר בפרישות בדרגה יותר גבוהה, וכך כל שנה היה מתעלה יותר ויותר.

לפעמים היה מבאר שיש פרישות שאין כוחות לעמוד בה בזמן רגיל, אבל יש שהזמן גורם לזה, ואז יש כוחות לזה. וימי הספירה אלו זמנים מיוחדים שגורמים שיוכלו ללמוד בדרגות גבוהות יותר של פרישות.

וכמו שידוע שהיה אומר כי אצל מרן החזו"א היו דברים שאמר שהוא משיג רק בשבת, ויש סברות שהוא מבין רק ע"י קדושת הזמן של שבת! וגם בימים אלו כתוב ב"מעשה רב" 'לפי שהם ימי הכנה לקבלת התורה, וא"כ, זמן כזה הרי ששייך לעמוד בו בכזו מעלה של פרישות.

את האוירה של הפרישות בימי הספירה היה רבנו משריש בנו מאוד, כל האוירה בישיבה הייתה סביב קדושת ימי הספירה, בדפים של המראה מקומות היה כתוב נוסחאות נשגבות: 'הימים הנוראים ימי הכנה לקבלת התורה'.

הלואי ונזכה אנו להתחזק בזה ולהתרומם מזה!

זה מתנת חינוך גרידא! אך עכשיו בימי הספירה מתחילה העבודה הנוראה! להשיג הכל בכוחותינו! וכך הכל היה מתחלף בבת אחת לתביעה עצומה של ימי הספירה. והיה מבהיל לראות איך הוא חי את זה למעשה ממש.

ב"מעשה רב" מובא שהגר"א היה במוצאי יו"ט תיכף ומיד יושב ולומד בפרישות עצומה וגדולה. וכך נהג בעצמו, היה מתחיל ללמוד בהתמדה גדולה ועצומה כמה שעות, ולא היה נותן להנכיס אף אחד אצלו, באשר עכשיו מתחילים ימי הספירה...³ אך פעמים שמפני ריבוי העם לא היתה ברירה, והוא היה מכניס קצת מי שהיה מפני כבודו וכי'.

רבנו היה מבאר את דברי הגר"א בביאור נורא. לכאורה יש להבין מה הפשט שהגר"א היה יושב ולומד בפרישות גדולה, מה שייך אצל הגאון פרישות יותר ממה שהיה, הלא הגאון היה לומד כל השנה כולה בתכלית הפרישות!

היה לו את הפשט הפשוט, שתמיד יש דרגות גבוהות יותר, הלא הגאון לא הגיע למדרגת משה רבנו, ותמיד יש עוד מדרגות בפרישות. ומכאן שאפשר תמיד להתעלות יותר!

3. א"ה, וכבר ידוע המסופר בזה כי עוד בחייו של אביו מרן הגרש"ז זצוק"ל, סיפר לו באקראי הבחור שלמד עם רבינו מרן זיע"א כי בשבוע של בין הזמנים - אחר פסח עד תחילת הזמן - רבינו זיע"א לא נשכב על מטתו ודבק בתורה כמעט בלי שינה לעיניו. אמר על כך הגרש"ז בחייו: 'ינו, אני פטור מחינוך שיעשה כפי חפצו!'

זכירת חודש האביב

כתב הרמב"ן בפירושו התורה על הפסוק "קדש לי כל בכור וגו'", זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים" (שמות יג,ב-ג), "וטעם קדש לי, שיקדש אותם מיד, שתהיה המצוה נוהגת במדבר, והוסיפה הפרשה מצוות רבות, שיזכרו היום והחודש שהיה אביב, וישמרו את החוקה הזאת למועדה, וזה רמז לעיבור השנה כי לא נעשה פסח רק בחודש האביב וכו'", עיין שם.

מבואר בדבריו דענין זכירת יציאת מצרים אינו רק זכירת יום היציאה בלבד אלא יש ענין זכירת כל החודש, ויתרה מזאת שיסוד זכירת החודש הוא ענין זכירת האביב, ומן הנראה דילקי לה הרמב"ן מהא דכתיב בפסוק ד' "היום אתם יוצאים בחודש האביב".

[וידע דלדברי הרמב"ן אלו מתבאר היטב דברי המגיד בהגדה "יכול מראש חודש", דסלקא דעתך דסיפור יציאת מצרים הוא מראש חודש, והדברים טעונים ביאור, אמנם אחר שדעת הרמב"ן שצורת הזכירה היא זכירת החודש, יש להבין דסלקא דעתך דגם מצות סיפור הוא מראש חודש, ועיין].

שייכות הבכורה רק

לשוב

והנה בשמות (כג,טו) כתב רש"י, "חדש האביב, שהתבואה מתמלאת בה באי"ה" -[לשון אחר] אביב לשון אב, בכור וראשון לבשל פירות", נתבאר שאביב הוא גדר ראשית - התחלה וביכור.

והנה המכה בפטיש של יציאת ישראל ממצרים נעשה במכה העשירית היא מכת בכורות, והענין בזה נראה, דמצרים היו יסוד הרע בעולם, בגדר בכורה דרע, ובאמת דרע אין לו גדר בכורה כלל וכלל, ואין גדר בכורה אלא בטוב, והו ענין מכירת בכורת עשו ליעקב, והו שמיד בפתיחת הדברים לפרעה להוציא את ישראל ממצרים, צוה הקב"ה לאמר לו "בני בכורי ישראל" (שמות ד,כב), דהיינו דהבכורה אינה מענינך כלל, והוסיף לאמר לו "ותמאן וגו' הנה אנכי הורג את בנך בכורך" (שם,כג), והיינו דבמכת בכורות נעשה ביטול בפועל מדמיונו של פרעה שיש לו ענין של בכורה.

שורש חג הפסח באביב

והנה כתב רש"י על הכתוב (שמות יג,ד) "היום אתם יוצאים בחדש האביב", ויכי לא היינו יודעין באיזה חודש יצאו, אלא כך אמר להם, ראו חסד שגמלכם, שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר לצאת, אל חמה ולא צינה ולא גשמים, וכן הוא ואומר 'מוציא אסירים בכורשות' (תהלים יט,ט), חודש שהוא כשר לצאת" (מכילתא).

ונראה בעומקם של דברים שיש בזה הבחנה נוספת בגדר האביב, שנראה שענין חמה וצינה וגשמים, היא הצורה הגשמית של העולם, וכדכתיב (בראשית ח,כב) "וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישובתו", אמנם יציאת ישראל ממצרים באה להשיט על ישראל את צורתם הרוחנית, וענין זה מסולק מצורתה הגשמית של הבריאה, והו פסגת החסד שגמל הקב"ה עם ישראל, זוהי כשרות חודש האביב, ואשר על כן שורש חג הפסח אביב הוא, ודו"ק.

פסח - שבת

ז' ימי הפסח - יומי דשבתא

בשמות רבה (פרשה יט,ח), "ולא יראה לך שאור שבעת ימים, כנגד ז' ימים שבין הגאולה לקריעת ים סוף, כשם שבתחילה הם ז' ימי בראשית, וכשם שהשבת מתקיימת אחת לז' ימים, כך יהיו אלה שבעת ימים מתקיימים בכל שנה ושנה, שנאמר ושמרת את החוקה הזאת למועדה ימים ימימה".

נה מבואר לכאורה דשביעי של פסח ענין שבת יש בו, והדברים טעונים ביאור, ועוד בתורה הרי מפורש דיום ראשון דפסח נקרא שבת, דבדין הספירה נאמר שתתחיל "ממחרת השבת" (ויקרא כג,טו), ואם כן שבעת ימי הפסח יש בהם שבת בתחילתו ושבת בסופו, ואפשר דכונת חז"ל בארמם וכשם שהשבת מתקיימת וכו', היא באמת על יום ראשון דפסח דאיקרי בתורה שבת, כדכתיב "מקחית השבת" מיהו לשון המדרש "כשם שבתחילה הם ז' ימי בראשית", משמע שימי הפסח הם כימי בראשית שסופם היא שבת. ועוד היה אפשר בפירוש כונת חז"ל דרצו לומר דכמו קיומה של השבת שקבועה ועומדת ומתקיימת אחת לז' ימים, כן שבעת ימי הפסח קיימים ועומדים בכל שנה ושנה, מיהו גם למהלך זה נתדמה חג הפסח לענין השבת, וצ"ע בזה.

השלמת הבריאה לעומת גמר הגאולה

והיה נראה בזה, דהנה ענין השבת היא השלמת הבריאה כדכתיב (בראשית

ב,א-ב) "ויכולו השמים וגו', ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וגו'", וכמו כן ענין הפסח - יציאת מצרים היא גמר מסויים בהעמדת בני ישראל לו לעם, והו גדר יום ראשון דפסח - יום יציאת מצרים, שקראתו תורה בשם שבת, [ויש לצרף לזה אמרם ז"ל (בראשית רבה פרשה יא,ח) דישאל כן זוגו דהשבת הם] אמנם כיון שסוף סוף גמר הגאולה - גאולת מצרים והשלמתה לא היה אלא אחר קריעת ים סוף והטבעת המצרים בתוכו, וכמבואר בירושלמי פסחים (דף עא,א פרק י הלכה ו) שעל כן לא אמרו שירה רק בשביעי של פסח, אם כן הויכולו המושלם של יציאת מצרים לא היה אלא בשביעי של פסח, על כן גם שביעי של פסח כשבת יחשב.

עליית דרגת בני

ישראל בז' ימי הפסח

איברא דאם כן הוא, כל ז' ימי הפסח גדר שבת עליהם, דהרי פתיחתם היא שבת, וסיומם היא שבת, והענין בזה כי מפתחת גדר השבת ביום הראשון של פסח, הלכו ישראל ונתעלו עילוי אחר עילוי עד שהגיעו לגמר שלימות יציאת מצרים - גמר שלימות גדר השבת דפסח, ביום שביעי של פסח, נמצא שכל הימים - ימי הפסח גדר שבת הם, ודו"ק.

שבת דא' של פסח

ושבת דז' של פסח

והשתא נתבאר שכל מה שדננו לעיל בסמוך בביאור דברי המדרש בשמות רבה הנ"ל אמת הם, דיום ראשון דפסח שבת איקרי, ויום שביעי של פסח אף הוא שבת איקרי, וכל שבעת ימי הפסח גדר שבת עליהם.

קריעת ים סוף - תחיית המתים

תחילת תחיית המתים

"או ישיר משה" (שמות טו,א) ופירש רש"י בשם חז"ל, "מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה", ויש להבין מה ענין תחיית המתים לשירת הים, ומדרשת חז"ל הזאת משמע שתחיית המתים מישך שייכי לשירת הים או לקריעת ים סוף. **ובפשוטו** היה נראה, דהנה ישראל במצרים - בהשתקעותם במצרים, כמעט קט איבדו את כל צורתם ואת כל עצמיותם, שנשתרשו בתוך מצרים - בתוך מעיהם ממש, וכלישנא דקרא "או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי" (דברים ד,לד) שהיו מעורים בתוך מעיהם של מצרים, וכמו שאמרו בזה חז"ל ילקוט שמעוני ואתחנן (רמז תתכח).

ובהוצאת בני ישראל ממצרים, לא היה בזה הוצאת עם ישראל מעבודת לחירות בלבד, אלא הו בזה יציאה ממותה - מיתה רוחנית, איבוד כל הזהות של ישראל - לחיים, חיות של עבדות להשי"ת - דבקות בהשי"ת מקור החיים, והרי אם כן יציאת מצרים, תחיית המתים היא.

גמר תחיית המתים

אמנם כל זה היה לכאורה מיד ביציאת מצרים, ובכאן מבואר שייכות ענין תחיית המתים לקריעת ים סוף דוקא, וגם על זה צריך לומר בפשוט, דהנה שאלו בירושלמי פסחים (דף עא,א פרק י הלכה ו) אמאי לא אמרו שירה מיד בצאתם ממצרים, ובאה על זה התשובה דגמר גאולתן של ישראל בקריעת ים סוף הו, ואם כן גמר תחיית המתים - מיתה רוחנית של ישראל, בזמן קריעת הים היתה, שאז נתנתקו לגמרי ממצרים ואז נדבקו בחי העולמים - ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, והראו על הקדוש ברוך הוא באצבע - זה אילי ואוהו, ועיין שבת (דף קלג,ב) דדרשין מקרא דואוהו, ענין והלכת בדרכיו, ופירש רש"י שם, דתיבת אנוהו מתפרשת - אני והוא, היינו התדבקות מוחלטת בהקדוש ברוך הוא. אם כן מציאות תחיית המתים דוקא בקריעת ים סוף היתה, ומיד בפתיחת שירתם של משה וישראל, פתחו באז ישיר - מכאן לתחיית המתים.

והנה התחיה שזכו לה ישראל ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף היא תחיית הגשמה - התעלות הגשמה אל על, אל השי"ת, אחר שנשמה זו היתה שבייה בתוך טומאת מצרים, ובעומקה של טומאתם. מיהו בודאי דעם התעלות הגשמה נתעלה בהכרח הגוף החומרי עמה, וכל צורת חומריותם של ישראל שונה היא לגמרי מהעכו"ם, וכל זה בא להם לישראל מיציאת מצרים.

שלימות התחייה

ולקושטא דמילתא דבזה עדיין לא נגמרה תחייתם של ישראל בשלימות, וגמר התחיה לא היה אלא בבואם להר סיני וקבלו תורתו של הקדוש ברוך הוא, ושם אמרו ז"ל שבת (דף פח,ב) שכשעשה ישראל את הדבור הראשון אנכי ד' אלקיך פרחת נשמתך, והוריד להם הקדוש ברוך הוא טל של תחיה שעתידי להחיות בו את המתים, וחזרה נשמתם, ומן הנראה **המשך בעמ' 8 >>>**

פסקי הלכות פסח במשנתו של רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל (בעיקר עפ"י המובא ב"ארחות שבת")

סינון מים בפסח

כתב השו"ע (ש"ט) יין או מים שהם צלולים, מותר לסנון במשמרת. והב"י שם כתב בשם הר"ן, דראוי לשתיה נקבע לפי רוב בני אדם. אולם הב"ח שם ס"ל דמדאמר זעירי יין צלול ומים צלולין, משמע דוקא צלולין, אבל עכורין אסור במשמרת אפילו רובא דאנשי קא שתי להו, כיון דמיעוטא קפדי איכא משום בורר, ולא שרי אלא צלול לגמרי ואינו מסנון במשמרת, אלא מפני קצת קסמין וקשין שבתוכו, אי נמי כדי שיהא צלול יותר. ובמשנה ברורה (סקל"ד) כתב יוצלולים מקרי כל שראוי לשתות כך בלי סינון לרוב בני אדם, ויש מחמירין דדוקא כשכולם יכולים לשתות כך, ואין מסנון אלא כדי שיהיו צלולין ביותר.

ולפי"ז דנו הפוסקים במסנת שאל גבי הברו, דבסתם ימות השנה רוב בני אדם לא מקפידים בזה, ובחזו"א (נג ד"ה ואם) כתב שאם המסנת שאל הברו היא בשביל לסנון את המים מהחול, אם רוב בני אדם אינם נמנעים מלשתות המים בלא סינון מותר. אבל אם החול מרובה שאין הרוב שותין מהן בלא סינון אסור.

ובימי הפסח, נהגו רבים לקשור פיסת בד על פי הברו מתוך זהירות באיסור חמץ, ומשאירים את פיסת הבד אף בשבת ויו"ט. ודנו הפוסקים דלכאורה אם הוא חושש שיש איזה פירור במים ויש בו חשש איסור חמץ, נמצא בוררו בשבת. וכן בשש"כ (פ"ג הערה קפא) כתב בשם מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל: 'אלה הנהוגים לא לשתות בפסח אלא מים מסוננים, יש לעיין איך מותר להעביר מים דרך המסנת, ואפשר דכיון שלא נראה לעינים שום עירובוב, והוא רק חושש לחשש חמץ דבר שרוב שומרי מצוות אינם חוששים כלל לזה, לכן מסתבר דשפיר שרי, עכ"ל.'

ולהלכה כתב רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל (הור"ד בארחות שבת ח"א פ"ג הערה לו) לענין סינון מים משרצים, ידכיון שמן הדין א"צ לחוש לשרצים משום שתולים שאין כאן שרץ, ה"ה דתולים שאין כאן מעשה ברירה דשבת. וכן לענין חמץ בפסח מי שחושש הרבה מחמת חומרא דחמץ ותולה פיסת בד לסנון את המים הרי זה מותר, כיון שהוא עצמו יודע שאין כאן חשש שצריך לחוש לו, ומסתמא לא נעשה כאן שום מעשה ברירה, אף שהאדם נרגע על הצד הרחוק שיש כאן ברירה עכ"ד.

טלטול מוצרי חשמל ביו"ט

נהג לגבי טלטול נורת חשמל בשבת כתב רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל (הור"ד בארחות שבת ח"ב פ"ט הערה רמג) ידגם בנורת חשמל כיון שעיקרה הוא החוט המתלה ובו לא ניתן לנגוע כלל לכן הוא מוקצה, אף שהכל מכוסה ומתוכנן בצורה שקל לטלטל ולהשתמש בו, דהכל הוא בסיס לדבר האסור, וגם בנר הוא מוקצה אף אם השלבת סגורה בכלי נוחה לשימוש, דמ"מ העיקר הוא השלבת עצמה ולא שייך להגדירה ככלי אלא ע"י היותה בסיס לשלבת שבתוכה, ואדרבא אמרינן דהבסיס עצמו נהפך למוקצה, ועוד הוסיף דאין נ"מ בזה בין חוט מתאדם כאש לחוט שאינו מתאדם דהכל נחשב לענין נידון דמוקצה כשלבת, עכ"ל.

ולפי"ז יש לעיין בדין טלטול נורת חשמל ותנור חשמל ביו"ט, האם נאמר דלא חמירי מנר שמותר לטלטלו ביו"ט, או דכיון שאין אפשרות להשתמש בשלבת שבהם לבישול ולהדלקה לכן דינו כמו בשבת.

ולהלכה דעת רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל (ארחות שבת שם) 'דבפשטות נראה דאין לחלק בזה בין יו"ט לשבת'. ויש להוסיף דלגבי מוקצה דשלבת, האריכו הפוסקים בטעם האיסור, דכיון שהשלבת מוכנה לשימוש ליהנות מאורה נחשב למוקצה. ודעת החזו"א דכיון שבשבת אין רגילים לטלטל כלל את הנר שמא יכבה, ואף בימות החול השתמשות הנר היא במקומו ואין הדבר מצוי לטלטלו, לכן אין כאן הנאה שבאה ע"י טלטול, ולכן השלבת נחשבת מוקצה אף שנהנים ממנה בעודה במקומה. ודעת מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל דמכיון שהשלבת היא עיקרו של הנר, והיא מתחלפת כל העת מעמוד ראשון לעמוד שני, לכן דנים אותה כדבר בפני עצמו ולא כחלק מהנר. ודעת האגרות משה דשלבת דומה לאבן ואינה כלי ולכן אסורה בטלטול.

אולם רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל (בארחות שבת ח"ב פ"ט הערה רמא) ביאר בזה: 'דמתוך שהשלבת דולקת ושורפת ובנ"א מתרחקים ממנה כבורח מן האש לכן לא חשיבא ככלי המוכן, ורק ביו"ט שמשתמשים בשלבת עצמה לבישול ולהעביר אש אין היא מוקצה'.

לבישת בגדי יו"ט בשבת שאחר יו"ט

כתב בספר 'תורת השמחה' (עמוד נד) להרה"ג שלמה אהרון בלאך שליט"א מתלמידי רבינו מרן זצוק"ל בזה"ל: אם חל יו"ט במוצ"ש, כתב הכף החיים (סימן תקכט אות כ"ג) דלא ילבש בגדי יו"ט בשבת סמוך לחשיכה, דנראה כמכין משבת ליו"ט אלא או ילבשם מבעוד יום ויכין בהם גם לכבוד שבת או שלא ילבשם אלא כשתחשך ע"כ. ומשו"ה נהגו ללבוש בגדי יו"ט כבר מערב שבת כדי שלא לזלזל בכבוד שבת.

ומביא שם שכן אמר לו רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל דבאופן שחל יו"ט ביום ו' לובשים בגדי יו"ט גם בשבת שאחרי זה. וכן אם חל יו"ט ביום א' שלובשים בגדי יו"ט כבר מערב שבת. וכך צריכים לנהוג אלו שלובשים 'פראקי' לכבוד יו"ט.

שהענין בזה, דכדי לקבל תורה היו ישראל נזקקין לשינוי עצם גופם - התחדשות בעצם הגוף, ולא היה מספיק לזה שינוי בגופם מפאת התעלות הנשמה בלבד, אלא עצמותו דגוף היה זקוק להתחדשות, ועל פי זה גמר הגאולה השלימה - תכלית הגאולה, היתה קבלת התורה, וכבר אמר כן הקדוש ברוך הוא למשה במראות הסנה, "ובהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" (שמות ג, יב), עבדות זו על ההר הוא תכלית הגאולה, וגמר תחייתם של ישראל.

יסוד אמונת ישראל

איברא דגם שם במעמד הר סיני, נמסרה התורה בהדגשת ענין השלמות של ישראל, ושייכותם של ישראל להש"ת, מכח יציאת מצרים, שהרי כה אמר ד' להם (שמות כב, "אנכי ד' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". משום שכל מה שהגיעו ישראל אליו למדרגת העצומה הכל מיסוד יציאת מצרים היא, ועל כן ענין יציאת מצרים הוא יסוד כל היסודות באמונת ישראל. וכבר כתב הרמב"ן (בריש עשרת הדיברות), "ואמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כי הוצאתם משם תורה על המציאות ועל החפץ, כי בידעה ובהשגחה ממנו יצאנו משם, וגם תורה על החידוש, כי עם קדמות העולם לא ישתנה דבר מטבעו, ותורה על היכולת, והיכולת תורה על הייחוד, כמו שאמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ, וזה טעם אשר הוצאתיך, כי הם היודעים ועדים בכל אלה".

חזרה למצב קודם החטא

זאת ועוד דכל ענינה של יציאת מצרים והמסתעף ממנה, עיקר מטרתה היתה להחזיר את בני ישראל למצבו של אדם הראשון קודם החטא, והיינו חיים לעולם, וכדכתיב (תהלים כב, ו) "אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם", אלא שקילקלו בעגל, וענין החיות לעולם, היא חיים של התאחדות מוחלטת עם מוצא פי ד', שזאת היא אמיתות החיים - 'לא על הלחם לבדו יחיה האדם' (דברים חג), וזה היה מצב עמיתו וחיותו של אדם הראשון קודם החטא, וזה היה מצבם של ישראל זמן מועט בזמן קבלת התורה, וזאת תהיה תחיית המתים דלעתיד. צורת חיים - אפשר עם גוף, אבל גוף שכל היות חייו ומציאותו מציאותו אינה אלא מכח יניקה ישירה ממוצא פי ד', וממצא בפשיטות, שתחיית המתים ענין אחד היא עם יציאת מצרים וענינה - אז ישיר משה מכאן לתחיית המתים מן התורה.

ובזה יבוארו היטב דברי הטור אורח חיים (סימן תצ סק"ף ט, שכתב, "והכי אמר רב האי, שמעתי מפי חכמים, כי תחיית המתים עתידה להיות בניסן ונצחת גוג ומגוג בתשרי, ומשום הכי בניסן מפטירין והעצמות היבשות, ובתשרי ביום בא גוג וגוי", ולהאמור מתפרש היטב ענין שייכות תחיית המתים לחודש ניסן, שאחרי חטא אדם הראשון, שנגזרה עליו מיתה עולמית, נוצרה אפשרות התיקון לזה ביציאת בני ישראל ממצרים, ויסודות תחיית המתים דלעתיד ביציאת מצרים הנוח, ודו"ק.

הרפסת הגליונות נתרם ע"י ידידנו הרגול
הרה"ג רבי יוסף גרוסברד שליט"א
לרגל שמחת ה"בר מצוה" לבנו ניקי וחכים
הבה"ח ישי ני"ו לעולמי עד

שיזכה לרווחת ממנו ומכל יוצ"ח נחת דקדושה כל הימים
בשמחה באושר ובעושר בבכרחה והצלחה עד בלי די

לעילוי נשמת

הגאון הצדיק רבי ישראל אליהו ב"ר אלכסנדר זיסקינד זינצוויץ זצוק"ל
אשר העביר את מסורת התורה והיכלי השיבות בטהרתם
נלב"ע י"א ניסן תש"ע ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בני משפחתו שליט"א

הודעה ובקשה

כל מי שיש בידו דברי אגדה והלכה
דברי זכרון, עובדות ומעשים
בעניני חג הפסח וימי הספירה
מרבית הגדול מרן ראש הישיבה זי"ע א'
אנא ישלח למערכת הגליון עד יום שני י' ניסן
כלילה. ניתן לשלוח לפקס: 077-4447954
או למייל: b264464@gmail.com
נא לציין על כל חומר שהוא את שם השולח
יש לציין אם מסכים בפרסום שמו המלא,
או בראשי תיבות וכו', ושאר פרטים.

מערכת הגליון מאחלת לכל הקוראים היקרים, הכותבים והמעירים, התורמים והמפיצים שליט"א חג פסח כשר שמח!

בהתרוממות הרוח והנפש, בשמחה של
מצוה, ובתפילה ובברכה שנזכה כולנו
לצאת מכל המיצרים למיניהם ברוח
ובגוף, ומהרה ממש נזכה לאכול מן
הזבחים ומן הפסחים אכ"ר

הודעה ובקשה

בס"ד הננו זוכים להעביר מידי שבוע בגליון זה
חומר תורני טוב ומשובח אשר ראוי לעלות על
שולחן מלכים - מאן מלכי רבנן.
ההוצאות הם גדולות, ובפרט בתקופה
האחרונה.
נבקש מכל מי שליבו ערוץ ורחם לדבר הגדול
הזה, לתת מנדבת ליבו להוצאות הגליון, אם
בדרך תרומה, ואם בדרך הנצחה או הקדשה,
באפשרויות התרומה המפורטות מידי שבוע
בגליון.
בברכה מרובה